

Türkiye’de mobilya ve dekorasyon eğitiminde yazılan lisansüstü tezler üzerine bir araştırma

Gözde Zengin*^{ID}

Öz

Mobilya ve dekorasyon eğitimi araştırması; kullanıcıların, üreticilerin, sektörün ve çevrenin gerçek gereksinimlerinin anlaşılmasına ve çözümlenmesine yönelik bilgi toplayarak alana katkı sağlayan bilimsel çalışmadır. Bu araştırmalar mobilya eğitimi, mobilya-insan ilişkisi, kullanılan malzemelerde işlevsellik ve gerekli dayanım özellikleri, alternatif malzeme tasarımı gibi birbirinden farklı, fakat birbirine bağımlı yönlerin sentezlenmesine yönelik araştırmaları konu etmek durumundadır. Bu alanda yazılmış lisansüstü tezler, akademik anlamda mobilya ve dekorasyon eğitimi araştırmalarına önemli katkıda bulunmuştur. 2009 yılında alınan kararla lisans düzeyinde eğitime son verilen mobilya ve dekorasyon eğitimi, ilerleyen yıllarda enstitü düzeyindeki öğrencilerini mezun ederek bu disiplinde lisansüstü araştırma yapmaya son vermiştir. Bu çalışmada Türkiye’de kuruluşundan bu yana yazılan tüm Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi Lisansüstü tezleri incelenmiş ve değerlendirme için doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Tezler izin durumlarına, yazıldığı yıl ve üniversitelere, araştırma yaptığı alan ve konulara göre ele alınmıştır. Bu çalışma kapsamında 186 yüksek lisans, 40 doktora, toplam 226 tez değerlendirilmiştir. Mart 2020 sonrası sisteme yüklenen tezler bu çalışma kapsamında incelenmemiştir.

Anahtar kelimeler: Mobilya ve dekorasyon eğitimi, Lisansüstü eğitim, Tez

A research on furniture and decoration education graduate theses written in Turkey

Abstract

Furniture and decoration education research is a scientific study that contributes to the field by collecting information for understanding and analysing the real needs of users, manufacturers, industry and environment. These researches are about the researches on the synthesis of different but interdependent aspects such as furniture education, furniture-human relationship, functionality and required strength properties in the materials used, alternative material design. Postgraduate theses in this area have contributed significantly to academic research on furniture and decoration education. Furniture and decoration education, which was stopped at the undergraduate level with the decision taken in 2009, has graduated its students at the institute level in the following years and has stopped doing postgraduate research in this discipline. In this study, since its establishment in Turkey post graduate thesis examined all Furniture and Decoration Education and document analysis method was used for evaluation. Thesis are handled according to the permit status, the year in which they were written and the universities, the fields and subjects in which they research. In this study, 186 master's degree, 40 doctorate, total 226 thesis were evaluated. Theses uploaded to the system after March 2020 were not examined within the scope of this study.

Keywords: Furniture and decoration education, Graduate education, Thesis.

Makale tarihçesi: Geliş: 05.11.2021, Kabul:15.12.2021, Yayınlanma:27.12.2021, *e-posta: cakrgozde@gmail.com,

*Karabük Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü, Karabük/Türkiye.

Atıf: Zengin, G., (2021) Türkiye’de mobilya ve dekorasyon eğitiminde yazılan lisansüstü tezler üzerine bir araştırma, *Mobilya ve Ahşap Malzeme Araştırmaları Dergisi* 4(2), 155-165.

DOI: 10.33725/ mamad.1019448

1 Giriş

Bilim dendiğinde birçok kişinin aklına çeşitli deney araçları kullanılarak yapılan testler sonucunda elde edilen bilgi topluluğu gelmektedir. Oysa doğa bilimlerinde olduğu gibi antropoloji, psikoloji gibi sosyal bilimlerde çeşitli yöntemler kullanarak bilimsel bilgiyi üretmektedir. Bu bağlamda bilimin konusu kullanılacak araç ve yöntemleri belirlemektedir. Özünde bilimin hem süreç anlamı hem de isim anlamı bulunmaktadır. Süreç olarak bilim bilgiyi üretmeye yönelik sistemleri içerirken isim olarak bilim o sistemde üretilen sonuç bilgiyi işaret etmektedir. (Neuman, 2009). Üniversiteler araştırma yaparak bilimsel bilgiyi üretme amacı taşımaktadır. Bu bağlamda Karadağ (2009) üniversiteleri, kamu faydasına bilimsel bilgi üreten ve bilginin aktarılmasını sağlayan özerk yapıda öğretim ve araştırma kurumu olarak tanımlamaktadır. Bilimsel bilginin üretilmesi için gerekli olan birtakım araçlar, yöntemler ve denetim mekanizmalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Neuman (2009), bilim insanların konuya uygun teknikler yardımıyla veri topladığını belirtmektedir. Elde edilen bu veriler kuramları destekler ya da reddeder. Veriler, kurallar çerçevesinde elde edilen ampirik kanıtlar ya da bilgilerdir. Veriler nicel (sayılarla ifade ediliyorsa) ya da nitel (kelime, nesne ya da görselle ifade ediliyorsa) olabilmektedir. Bu bilgileri üreten, üretmek için araç ve yöntemler geliştiren kurumlardan en önemlisi üniversitelerin lisansüstü eğitim veren enstitüleridir. Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi, Fen Bilimleri Enstitüsü çatısı altında kendi bilimsel yöntemlerine uygun bilgiyi üretecek yöntemler geliştirmiş ve bilimsel bilgi üretimine katkıda bulunmuştur. Diğer bir deyişle Mobilya ve dekorasyon eğitimi araştırması, çalıştığı konunun literatürünü zenginleştirerek disipline ait bilginin artmasına yardımcı olmuştur.

Mobilya ve dekorasyon araştırmaları, mobilya tasarımı ve üretimi konusunda uygulama bilgisi, malzemenin performans özelliklerinin anlaşılması; ahşabın mobilya, iç mekân, yapı, gibi değişen ölçeklerde kullanımı ve çevreye duyarlı malzemeler ve üretim yöntemleri geliştirmeyi amaçlayan çalışmalardır. Bu nedenle, mobilya ve dekorasyon eğitimi araştırması, kullanıcıya, sektöre ve çevreye göre araştırma konuları seçmek durumundadır. Mobilya ve dekorasyon eğitimi anabilim dalı lisansüstü düzeyde ilk öğrencilerini 1991 yılında mezun etmiştir (URL 1). İlerleyen yıllarda öğrenci sayısını ve buna bağlı olarak araştırma sayısını artırarak literatür zenginliğinin yanı sıra disipline alanında uzman akademik personeller kazandırmaya başlamıştır. Bu durum Türkiye’de Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi veren üniversite sayısının artmasına olanak sağlamıştır.

Araştırma, artık eğitim faaliyetine devam etmemesi sebebiyle, 1991-2019 yılları arasında, bölümün ilk lisansüstü araştırmalarından son lisansüstü araştırmalarına kadar yazılmış tüm tezleri inceleyerek mobilya ve dekorasyon eğitimi araştırmasının genel çerçevesini ortaya koyma amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de mobilya ve dekorasyon eğitimi anabilim dalında yazılmış lisansüstü tezlerin belirlenen kriterler (yıl, üniversite, konu, alan) doğrultusunda incelenmesi, sınıflandırılması ve çalışma konularının değerlendirilmesinin yapılmasıdır.

1.1 Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi Tarihçesi

İlk Batılı tarzda mobilya üretimi II. Abdülhamit tarafından Yıldız Sarayı bünyesinde açılan marangozhanede gerçekleştirilmiştir. Mobilya üretimi Osmanlı’nın son, Cumhuriyet’in ilk yıllarında ilerlemiş ve bu atölyede yetişen marangozlar, döşeme ve oymacılar kendi atölyelerini kurmuşlardır. Bu atölyelerde Avrupa’dan gelen mobilyaların üretim yöntemleri incelenerek birebir aynısını üretme yaklaşımı benimsenmiş ve özgün mobilya tasarımları yapılmamıştır. Buna paralel olarak yetim, öksüz ve fakir ailelerin çocuklarına meslek eğitimi veren okullarda, Sanayi Mekteplerinde ve Amerikan kolejlerinde marangozluk, ahşap işleme

ve döşeme bölümleri açılmıştır. Mobilya tasarımını ele alan Dekoratif Sanatlar Bölümünün Sanayi-i Nefise Mektebi bünyesinde eğitime başlaması mobilya tasarımı adına atılan en önemli adımlardan biridir (Demirarslan, 2017). Padişah Abdülhamit'in iradesi ile tüzüğü ve ders programı hazırlanan Sanayi-i Nefise Mektebi 1 Ocak 1882'de açılmıştır. Yönetmeliğe göre yalnız gündüz eğitimi olan bu okula 15-25 yaş aralığında, idadi mezunu olanlar kayıt yaptırabilecekti (URL 2). Sanayi-i Nefise Mektebinde öğrencilere sanat tarihi, mimari, görsel sanatlar ve el sanatları alanlarında eğitimler verilmesi mobilya tasarımı konusunda eğitim düzeyinde ilerleme kaydedilmesine yardımcı olmuştur (Küçükerman, 1998a). Fakat 1919 yılında İstanbul'un işgali ile başlayan ve savaşlarla devam eden Osmanlı İmparatorluğunun çöküş süreci ve sonrasında Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş aşamasında bu okuldan çok fazla verim alınamamıştır. Cumhuriyetin kurulması ile birlikte 1924 yılında okulun ismi Güzel Sanatlar Akademisi olarak değiştirilmiş ve ilk defa "Dahili Tezyinat" bölümü kurulmuştur. Bu bölümde mobilya ve diğer süslemelerin tasarımı ile ilgili çalışılmış ve Fransa, Almanya gibi ülkelerden gelen eğitimciler ile Türk mobilyası geleneği oluşturmak üzere çalışmalar yapılmıştır (Küçükerman, 1998b). Bahsi geçen dönem ve sonrasında üretilen mobilya isimlerinin (komodin, etajer, gardrop vb.) Fransızca kökenli olmasında Fransa'dan gelen eğitimcilerin etkisi olduğu düşünülmektedir.

Osmanlı döneminde lonca ve ahilik kapsamında çıraklık yoluyla verilen mesleki ve teknik eğitim Cumhuriyetin ilanı ile okullaşma sürecine girmiştir. Bu konuda görüşleri alınmak üzere yabancı ülkelere eğitimciler davet edilmiştir (Duman, 2014). Cumhuriyetin ilk dönemlerinde eğitim ile ilgili çalışmalar halkevleri, çırak okulları ve köy enstitüleri aracılığıyla sürdürülmüştür. Ayrıca Sanayi-i Nefise Mektebi daha sonra İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi adıyla eğitim vermeyi sürdürmüş ve Ankara ve İstanbul'da teknik okulların açılması için önderlik yapmıştır (Demirarslan, 2017). Okullaşma süreci öğretmen yetiştirme sorununu da beraberinde getirmiştir. Bu sorunun çözümü için 1927 yılında Avrupa ülkelerine öğrenci gönderme ve yurtdışından öğretmen getirme girişimleri başlamıştır. Böylece bu okullara eğitimci yetiştiren öğretmen okulları açılabilmiştir (Duman, 2014). Avrupa'ya gönderilen öğrencilerin eğitimlerini tamamlayarak geri gelmeleri öğretmen yetiştirmede okullaşma sürecini hızlandırdığı görüşünü ortaya çıkarmaktadır.

Erkek Teknik Okulları Öğretmenleri Hakkında ilk kanun 8.7.1936 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu kanun kapsamında okullara atanacak meslek öğretmenlerinde aranacak nitelikler belirtilmiştir (Duman, 2014). 20 Şubat 1947 tarih ve 1162 sayılı karar ile yürürlüğe giren Erkek Teknik Öğretmen Okulu yönetmeliğinin 1. maddesinde yer alan tanımlamaya göre bu okullar; erkek orta sanat ve yapı okullarıyla yapı ve sanat enstitülerine öğretmen yetiştiren dört yıllık yüksek dereceli bir meslek okuludur. Aynı yönetmeliğe göre bu okula alınacak öğrencilerin erkek sanat ve yapı enstitüsünü bitirmiş olma, 24 yaşından büyük olmama, bitirdikleri okulların öğretmenler kurulunca aday seçilmiş olma, seçme sınavında başarı göstermiş olma gibi şartları sağlamaları gerekmektedir (MTB, 1947). Kararda belirtilen kriterlere göre söz konusu yıllarda kız öğrenciler bu okullara öğretmen olmak için başvuru yapamamaktadır.

1937-1938 eğitim-öğretim yılı başında Ankara'da eğitime başlayan Erkek Meslek Öğretmen Okulunda tesviyecilik, demircilik ve marangozluk bölümleri bulunmaktaydı (Sıdal, 1970). 1936 yılında yürürlüğe giren ilk kanuna göre okulun eğitim süresi üç yıl olarak belirtilmişti fakat 1946 yılında toplanan Üçüncü Milli Eğitim Şurasında bu eğitim süresinin mesleki donanım için yetersiz olduğuna karar verilmiş ve eğitim süresi dört yıl olarak kararlaştırılmıştır (Duman, 2014). 1946-1949 yılında yapılan program düzenlemesi ile açık olan bölümlerde daha önce (1937-1938) marangozluk olarak belirtilen bölümün adının Ağaç İşleri olarak değiştirildiği görülmektedir.

Eğitim süresinin dört yıla çıkarılması ile birlikte bölüm mezunları mühendislik unvanı talep etmişlerdir (Duman, 2014). Bu talep doğrultusunda 1962 yılı VII. Millî Eğitim Şûrası erkek teknik öğretmen okulu tanımını ve ismini değiştirerek; "Erkek teknik yüksek öğretmen okulu, orta dereceli erkek teknik öğretim okulları ile tekniker okullarına atölye ve meslek dersleri ve dengi okullarda branşlarıyla ilgili dersleri verebilecek kabiliyette, branşında mühendislik seviyesinde teknik bilgi ve pedagojik formasyona sahip öğretmenler yetiştiren dört yıllık yüksek dereceli bir okuldur." biçiminde yeniden tanımlamıştır (MEB, 1962). Tanım içerisinde mühendislik seviyesinde teknik bilgilere sahip olma ibaresi bulunsa da meslek unvanı öğretmen olan bu mezunların bölüm kapanana kadar mühendis unvanı ve imza yetkisi bulunmamaktadır.

1970 yılında meslek liselerine öğretmen yetiştiren okulların adı tekrar değiştirilerek Yüksek Teknik Öğretmen Okulu olmuş ve bünyesine kız öğrencileri de kabul etmeye başlamıştır. 1982 yılında bu okullar üniversitelere devredilmiştir. Ankara Teknik Yüksek Öğretmen Okulu üniversiteye devredildiğinde bölümün adı Mobilya ve İç Mimari olarak geçmektedir (Duman, 1991: 171). Aynı yıllarda Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde Mimarlık bölümünden bağımsız olarak İçmimarlık bölümü açılmıştır (Şumnu, 2014: 41). Bu durum ilerleyen yıllarda Mobilya ve İç Mimari adının değişmesine neden olmuştur ve yeni adı Mobilya ve Dekorasyon olarak değişmiştir.

Yükseköğretim kurumlarının yeniden yapılanmasını sağlamak amacıyla 1982 yılı 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeni üniversiteler kurulmuş ve Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde yer alan Ankara Yüksek Teknik öğretmen Okulu ve Endüstriyel Sanatlar Yüksek Öğretmen Okulu birleştirilerek Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi bünyesinde yer almıştır (T.C. Resmi Gazete, 1982: 4). Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi Bölümü kapanana kadar bu fakülte bünyesinde eğitim vermeye devam etmiştir.

Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi Bölümü müfredatı teorik bilgilerin yanı sıra uygulamalı eğitimi de kapsamaktadır. Müfredat, teorik olarak öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgi ve beceriler, ahşap malzemeler ve işleme teknikleri, makine bilgisi, üst yüzey işlemleri, mobilya tarihi gibi konulardan oluşurken, uygulamalı olarak ahşap atölyesi çalışmaları, bilgisayar destekli çizim, öğretmenlik uygulaması konularından oluşmaktadır.

Bölüm mezunlarının öğretmen olarak atanamaması, bölümlerin sektöre eleman yetiştirmesi gibi sebeplerle Teknik Eğitim Fakülteleri için 2009 yılında kapatılma kararı alınmıştır (T.C. Resmi Gazete, 21,11,2009: 15546). Teknik Eğitim Fakülteleri kapatıldığında Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi Bölümü, Dumlupınar Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Karabük Üniversitesi ve Muğla Üniversitesi olmak üzere toplamda beş üniversitede lisans ve lisansüstü düzeyinde eğitim vermekteydi.

1.2. Mobilya ve Dekorasyon Eğitiminde Araştırma

Lisansüstü eğitim, yükseköğretim kurumlarının enstitüler aracılığı ile yürüttüğü, lisans eğitimini başarı ile tamamlamış adayların belirli kriterleri (dil puanı, ales) yerine getirmeleri durumunda başvurabildikleri, yüksek lisans, doktora, sanatta yeterlik gibi programları kapsayan bir eğitim aşamasıdır. Lisansüstü eğitim kişiye alanı ile ilgili bir konuda derinlemesine araştırma yaparak ilgili konunun uzmanı olmasını sağlamaktadır. Mobilya ve dekorasyon eğitimi uygulamalı bir disiplin olması sebebiyle alanda yapılan araştırmalar da bu doğrultuda gelişmiştir. Bu araştırmalar diğer bilimsel araştırmalar gibi tarafsız olma, etik hassasiyetler gösterme, bilime uygun bilgi üretme ve durumlar arasındaki ilişkileri ortaya koymayı hedeflemekle birlikte bağlı olduğu sektörün ihtiyaçları gibi kendi disiplinine özgü

birtakım sorumlulukları yerine getirmeyi amaçlamaktadır. Mobilya ve dekorasyon eğitimi lisans düzeyinde eğitmen yetiştirmeye odaklanmış bir disiplin olsa da lisansüstü düzeyde araştırma karşılığı daha çok ahşap malzeme ve mobilya sektörüne yöneliktir.

2 Yöntem

Mobilya ve dekorasyon eğitimi alanında yapılmış çalışmalara bakıldığında alanda yazılmış lisansüstü tezlerin alan ve konu dağılımını belirleyen kapsamlı bir araştırmanın yapılmadığı görülmektedir. Bu bağlamda çalışma bu konuda literatüre katkı sağlamaya odaklanmıştır. Çalışma nitel araştırma yaklaşımı ile kurgulanmıştır. Nitel veri toplama yöntemlerinin (gözlem, görüşme, doküman analizi) kullanıldığı, algıların ve olayların tüm hatları ile anlaşılmasına imkan sağlayan araştırmalar nitel araştırma olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 1999). Veriler, Yüksek Öğretim Kurulunun Ulusal Tez Merkezi aracılığı ile toplanmıştır. Araştırılan tezlerin değerlendirilmesinde doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Kümbetoğlu (2008), nitel çalışmalarda hem araştırma öncesinde hem de araştırma süresince kullanılan dokümanları kişilerden doğrudan sağlanan verilerin yanında başvurulabilecek ikincil veri kaynakları olarak tanımlamaktadır. Bu yöntemde araştırma konusu hakkında yazılı ve sözlü dokümanların analizi yapılmaktadır (Çatlak, Tekdal ve Fatih, 2015). Şimşek'e (2009) göre araştırılması amaçlanan konu ve olgu ile ilgili bilgi veren yazılı belgelerin analizini kapsayan doküman incelemesi tekniği; tarih, antropoloji, dil bilimi, sosyoloji gibi çeşitli alanlarda kullanılarak önemli kuramların geliştirilmesine yardımcı olmuştur.

Çalışma kapsamında Türkiye'de bugüne dek mobilya ve dekorasyon eğitimi anabilim dallarında yazılmış ve ulusal tez merkezine yüklenmiş 186'sı yüksek lisans, 40'ı doktora düzeyinde toplam 226 lisansüstü tez incelenmiştir. Çalışma kapsamında incelenen tezlere son erişim Mart 2020 tarihindedir. Bu tarihten sonra sisteme yüklenen tezler bu çalışma kapsamında incelenmemiştir.

Buradan yola çıkarak Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan 226 tez tespit edilmiş ve çözümlemesi yapılmıştır. Çözümleme sürecinde tezler izin durumlarına, yıllarına, üniversitelerine, alanlarına ve konularına ayrılarak Excel programına aktarılmıştır. Tezlerin yazıldığı konu ve alanlar önceden belirlenmemiş, tezler çözümlenirken ortaya çıkmıştır. Tezlerin konu ve alan çözümlemesi yapılırken başlıkları, anahtar kelimeleri, özetleri ve yöntemleri incelenmiş, benzer cümleler belirlenmiş ve benzerliğin sıklığı hesaplanarak toplam 12 alan ve 35 konu belirlenmiştir.

3 Bulgular ve Tartışma

Bu çalışmada gerçekleştirilen incelemeler tezlerin izin durumları yazıldıkları yıllar ve üniversiteler ile yazıldığı mobilya ve dekorasyon eğitimi alanları ve konularına göre temellendirilmiştir. Çalışmanın evreni YÖK Yayın Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından Ulusal Tez Merkezinde arşivlenen Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi Anabilim Dalı lisansüstü tezleri incelenerek oluşturulmuştur. Ulusal Tez merkezinde ilk arşivin gösterildiği 1991 yılı tezlerinden 2019 yılı tezlerine kadar tüm tezler bu araştırma kapsamında incelenmiştir. İncelenen tezlerin tamamı Türkçe yazılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen yüksek lisans tezi yazarlarının 30'u kadın 156'sı erkek, doktora yazarlarının 4'ü kadın 36'sı erkektir. Fakat bazı tezlerin izin onayı verilmediği için bu tezler hakkında bilgi sadece özet kısımlarından elde edilebilmiştir. Çizelge 1 tezlerin izin durumlarını göstermektedir.

Çizelge 1. Tezlerin izin durumu

İzin Durumu	Yüksek Lisans (n)	Doktora (n)	Toplam
İzinli	168	37	205
İzinsiz	18	3	21

Çizelge 1’de görüldüğü gibi Mobilya ve dekorasyon eğitimi anabilim dalında yazılmış tezlerin büyük çoğunluğuna yazarları tarafından izin onayı verilmiş bulunmaktadır. Çizelge 2, incelenen tezlerin yazıldıkları yıllar doğrultusundaki dağılımını göstermektedir.

Çizelge 2. Tezlerin yazıldığı yıllar

Yıl	Yüksek Lisans (n)	Doktora (n)	Toplam
1991	1	-	1
1994	1	-	1
1995	3	-	3
1996	1	-	1
1997	1	-	1
1998	1	-	1
1999	1	2	3
2000	1	-	1
2001	1	1	2
2002	1	-	1
2003	1	1	2
2004	15	4	19
2005	13	2	15
2006	12	-	12
2007	17	2	19
2008	13	2	15
2009	14	3	17
2010	26	3	29
2011	11	2	13
2012	18	4	22
2013	7	6	13
2014	12	3	15
2015	10	2	12
2016	3	-	3
2017	1	-	1
2018	-	3	3
2019	1	-	1
Toplam	186	40	226

Çizelge 2’de gösterildiği gibi 2004-2015 yılları arasında mobilya ve dekorasyon eğitimi anabilim dallarında yazılmış tezlerin sayısı yükseliş göstermektedir. Bu yükselmenin lisansüstü düzeyde eğitim veren bölüm sayısının artması ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Söz konusu artış Teknik Eğitim Fakültelerinin kapatılması kararının alındığı 2009 yılı ve sonrasında da devam etmiştir. 2009 yılı ve sonrasında tez sayılarında görülen artışın, kapatılma kararı öncesinde alınan öğrencilerin mezun olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Tezlerin yazıldıkları üniversiteler Çizelge 3’te verilmiştir.

Çizelge 3. Tezlerin yazıldığı üniversiteler

Üniversite	Yüksek Lisans (n)	Doktora (n)	Toplam
Gazi Üniversitesi	90	32	122
Karabük Üniversitesi	59	8	67
Dumlupınar Üniversitesi	17	0	17
Muğla Üniversitesi	14	0	14
Düzce Üniversitesi	6	0	6

Mobilya ve Dekorasyon alanındaki tezlerin yazıldığı üniversiteler incelendiğinde Gazi Üniversitesinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Gazi Üniversitesi'nin Türkiye'de ilk mobilya ve dekorasyon eğitimi veren üniversite olması bu durumu açıklayabilir. Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi bölümünün diğer üniversitelerde de açılması ve lisansüstü eğitim vermeye başlamasıyla birlikte lisansüstü düzeyde yapılan araştırmaların sayısında artış yaşanmıştır. Lisansüstü tezlerin yazıldığı alanlara göre dağılımı Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4. Tezlerin alanları

Araştırma Alanları	Yüksek Lisans (n)	Doktora (n)	Toplam
Ahşap Malzemenin Direnç Özellikleri	189	6	195
Kompozit Malzeme	36	11	47
Üst Yüzey İşlemleri	35	5	40
Mobilya Tasarımı	34	4	38
Ahşap Koruma	33	8	41
Ahşap Malzeme	30	7	37
Mobilya İşletmeleri	21	6	27
Ahşap Mimari	25	3	28
Kutu Mobilya	20	7	27
İç Mekan Tasarımı	18	4	22
Mesleki Eğitim	4	-	4
Mobilya Tarihi	3	-	3

Çizelge 4'te gösterildiği gibi mobilya ve dekorasyon anabilim dallarında lisansüstü düzeyde yazılan tezler ağırlıklı olarak ahşap malzeme direnç özelliklerine, kompozit malzemelere ve üst yüzey işlemlerine odaklanmaktadır. Ahşap malzemenin direnç özellikleri ağırlıklı olarak yüksek lisans tezlerinde çalışılmıştır. Yüksek lisans tezlerinde ahşap malzemenin direnç özelliklerini kompozit malzeme ve üst yüzey işlemleri takip etmektedir.

Doktora düzeyinde yazılan tezlerin alanlarına bakıldığında kompozit malzeme ile ilgili çalışmalara ağırlık verildiği görülmektedir. Kompozit malzemeleri sırasıyla ahşap koruma, ahşap malzeme ve kutu mobilya alanları takip etmektedir. Bununla birlikte mobilya tarihi ve mesleki eğitim konularına mobilya ve dekorasyon tezlerinde oldukça az sayıda yer verilmiştir. Çizelge 5'te tezlerin konuları yer almaktadır.

Çizelge 5. Tezlerin konuları

Araştırma Konuları	Yüksek Lisans (n)	Doktora (n)	Toplam
Ahşap Esaslı Kompozit Malzemeler	30	10	40
Mekanik Özellikler	32	3	35
Üst Yüzey İşlemleri	27	5	32
Ağaç Malzeme	24	7	31
Emprenye	22	6	28
Köşe Birleştirmeler	20	7	27
Mobilya İşletmeleri	21	6	27
İç Mekan Tasarımı/Analizi	18	2	20
Fiziksel Özellikler	18	1	19
Geleneksel Yapılar	16	2	18
Kullanıcı Beklentileri/Memnuniyeti	14	1	15
Yanma Direnci	12	2	14
Isıl İşlem	11	3	14
Ahşap Yapı Malzemeleri	6	1	7
Ergonomi	4	3	7
Yapıştırıcı Malzemeler	7	-	7
Yapışma Direnci	6	-	6
Mobilya Tasarımı	6	-	6
Biyolojik Direnç	6	-	6
Renk Özellikleri	5	-	5
Odun Dışı Kompozit Malzemeler	4	1	5
Engelli Mobilyaları	4	-	4
Mesleki Eğitim	4	-	4
Döşeme Teknikleri	3	-	3
Yaşlandırma	3	-	3
Bilgisayar Destekli Tasarım	3	-	3
Isı İletkenliği	3	-	3
Mobilya Tarihi	3	-	3
Akustik	1	1	2
Ahşap Süsleme	2	-	2
Elektrik İletkenliği	2	-	2
Alternatif Mobilya Malzemeleri	2	-	2
Kimyasal Direnç	1	-	1
Aydınlatma	1	-	1
Modern Mimari	1	-	1

Çizelge 5'e göre Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi lisansüstü çalışmaları hem yüksek lisans hem de doktora düzeyinde yoğunluklu olarak ahşap esaslı kompozit malzeme konusunda araştırma yapmıştır. Bunu takip eden mekanik özellikler konusu ise yoğunluklu olarak yüksek lisans çalışmalarında araştırılmıştır. Bununla birlikte kimyasal direnç, aydınlatma, modern mimari konularına araştırmalarda oldukça az sayıda yer verilmiştir.

Doktora düzeyinde yapılan çalışmaların konu ağırlıkları incelendiğinde ahşap esaslı kompozit malzemeleri ağaç malzeme ve köşe birleştirme konuları takip etmektedir. Sonrasında emprenye ve mobilya işletmeleri doktora düzeyinde en çok araştırma yapılan konular içerisinde öne çıkmaktadır.

Çizelge 4’te yer alan verilere göre en fazla çalışmanın yapıldığı kompozit malzemeler, Tablo 5’te yer alan konu verileri ile karşılaştırıldığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğunun ahşap esaslı kompozitler üzerine yapıldığını göstermektedir. Odun dışı kompozit malzemeler ahşap esaslı kompozit malzemelere göre hem yüksek lisans hem de doktora düzeyinde oldukça az çalışmada araştırma konusu edilmiştir. Buna paralel olarak alternatif (ahşap esaslı olmayan) mobilya malzemelerinin de yüksek lisans düzeyinde oldukça az doktora düzeyinde ise hiç çalışılmadığı görülmektedir.

Çizelge 4’te yer alan verilere göre en çok çalışma yapılan alan ahşap malzemenin direnç özellikleri, Çizelge 5’e bakıldığında yer alan konu verileri ile karşılaştırıldığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların yüksek lisans düzeyinde mekanik özelliklere odaklandığı görülmektedir. Bunu sırasıyla fiziksel özellikler ve yanma direnci takip etmektedir. Yapışma direnci, biyolojik özellikler ve kimyasal direnç diğer direnç özelliklerine göre daha az sıklıkta çalışılmıştır.

Geleneksel yapıların mimari boyutu araştırma konusu olarak hem yüksek lisans hem de doktora düzeyinde araştırılmasına rağmen modern mimari aynı yoğunlukta araştırmalara konu edilmemiştir. Kullanıcı beklentileri/memnuniyeti konusu mobilya özelinde lisansüstü araştırmalara konu edilmişse bile bunun paralelinde gelişecek olan mobilya tasarımına konu olarak araştırmalarda oldukça az sayıda yer verilmiştir.

Bölümün kökenine bakıldığında ilk olarak marangozluk sonrasında ağaç işleri olarak adlandırılmış, mobilya ve dekorasyon eğitimi ismini ise kapanana kadar kullanmıştır. Mobilya ve dekorasyon ismi içerisinde bulunan “mobilya” ve “dekorasyon” kavramlarına bakıldığında bir malzeme sınırı belirtmemesine rağmen yazılan tezler incelendiğinde ahşap ve ahşap esaslı ürünler, ahşap ve ahşap esaslı malzemelerin üreticileri, tarihi çevrede ahşap malzemelerin kullanımı gibi alanlara odaklanılmıştır. Metal, plastik ya da mobilya üretiminde kullanılan ahşap içermeyen malzemeler bu bölümün araştırma konusu olarak ele alınmamıştır. Bu durumun bölümün kökenini marangozluk ve ağaç işleri gibi spesifik kavramlardan alması ve köklerine bağlı kalarak mobilyanın dar kapsamda ağaç işlerine indirgenmesi olarak yorumlanabilir. Mobilya ve Dekorasyon eğitiminin yukarıda bahsedilen gerekçeler doğrultusunda göz ardı edilen dekorasyon kısmı bölüm kapandıktan sonra mobilya kısmından arındırılarak “iç mekân tasarımı” ismiyle bazı meslek yüksekokullarında yeni bir bölüm olarak açılmıştır. Bölümde lisansüstü eğitimi tamamlayan ve bölüm bünyesinde akademik personel olarak yetişmiş elemanlar bölümün kapanması ile farklı bölümlerde araştırmalarına devam etmektedir. Bu kişiler söz konusu bilgi birikimlerini başta Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği ve Orman Endüstri Mühendisliği olmak üzere çeşitli bölümlerde aktarmayı sürdürmektedir.

4 Sonuçlar ve Öneriler

- Türkiye’de mobilya ve dekorasyon eğitimi anabilim dallarında yazılan tezlerin; yazıldıkları yıllar, üniversiteler, alanlar ve konuları bu çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre 2016 yılı itibari ile mobilya ve dekorasyon eğitimi anabilim dallarında yazılan tezlerin sayısında ciddi bir azalma görülmektedir. Tez sayısında görülen azalmanın sebebi bölümlerin öğrenci alımını sonlandırmasıdır. Söz konusu tezler yazıldığı üniversitelere göre incelendiğinde; en fazla tez yazılan üniversitenin Gazi Üniversitesi olduğu görülmüştür. Bu durum Gazi Üniversitesinin alanda lisansüstü eğitim veren en eski üniversite olması ile açıklanabilir. Gazi Üniversitesini sırasıyla Karabük Üniversitesi ve Dumlupınar Üniversitesi takip etmektedir.

- Yapılan çalışmanın bulguları hem yüksek lisans hem de doktora tezlerinin genellikle malzeme konularında yazıldığını ortaya çıkmaktadır. Doktora düzeyinde yapılan araştırmalar ile yüksek lisans düzeyinde yapılan araştırmaların farklı alanlara yoğunlaştıkları tespit edilmiştir. Doktora düzeyinde yapılan araştırmalar daha çok kompozit malzemelere/yeni ürün geliştirmeye odaklanırken yüksek lisans düzeyinde yapılan çalışmalar daha çok malzemelerin mekanik özelliklerini tespit etmeye odaklanmıştır.
- Mobilya ve dekorasyon eğitimi, özünde meslek liselerine öğretmen yetiştirme amacıyla eğitim veren bir bölümdür. Bölümün lisansüstü araştırma alanlarına bakıldığında mesleki eğitimin yüksek lisans düzeyinde oldukça az sayıda, doktora düzeyinde ise hiç çalışılmadığı görülmektedir. Söz konusu alanın araştırma bakımından kısır kalması bölüm mezunlarının öğretmen olarak oldukça az sayıda atanması durumu ile açıklanabilir. Bu alanda istihdamın az olması araştırmacıları eğitim alanında çalışmaktan uzaklaştırmıştır. Oysaki lise düzeyinde halen eğitime devam eden mobilya bölümlerinin güncel sorunlarının akademik düzeyde ele alınmaması ve araştırılmaması bu sorunların güncelliğini yitirmemesi ile sonuçlanmaktadır.
- Mobilya ve dekorasyon eğitimi, mobilya ile ilgili tüm üretim, malzeme ve iç mekan bilgilerine hakim olsa da tasarım kısmından uzak durmuş, başta uygulamalı temel tasarım eğitimi üzere tasarım stüdyolarına müfredatlarında yer vermemiştir. Bölümün adı mobilya ve dekorasyon eğitimi olmasına rağmen söz konusu tezler içerisinde mobilya tarihi, mobilya tasarımı ve dekorasyon araştırmalarının oranı dikkat çekici bir biçimde azdır. Bu alanlarla ilgili tezler daha çok endüstri ürünleri tasarımı ve iç mimarlık bölümlerinde çalışılmaktadır.

Kaynaklar

- Çatlak, Ş., Tekdal, M., Fatih, B. A. Z. (2015), Scratch yazılımı ile programlama öğretiminin durumu: bir doküman inceleme çalışması. *Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Dergisi*, 4(3).
- Demirarslan, D. (2017), 19. Yüzyıldan cumhuriyet dönemine Türk mobilya sanatı ve mobilya üretiminin gelişimi. *Electronic Turkish Studies*, 12(29).
- Duman, T. (1991), Türkiye’de ortaöğretime öğretmen yetiştirme (tarihi gelişimi). İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.
- Duman, T. (2014), Mesleki ve teknik eğitime öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının kuruluşu, gelişimi ve kapatılmaları. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 65-92.
- Karadağ, E. (2009), Türkiye’de eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi: bir durum çalışması. (Yayınlanmamış doktora tezi). *Marmara Üniversitesi, İstanbul*.
- Kümbetoğlu, B. (2008), Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma. Bağlam Yayıncılık.
- Küçükerman, Ö., (1998a), Osmanlı imparatorluğunda geleneksel “mekân kimliğinden yeni bir “mobilya” düşüncesine geçiş: Osmanlı İmparatorluğu’nda mobilya. *I. Tombak Antika Kültürü Koleksiyon ve Sanat Dergisi*, 21, 22-30.
- Küçükerman, Ö., (1998b), Osmanlı İmparatorluğu’ndan Türkiye’ye “mobilya” tasarımının değişimi ve “sanayi-i nefise mektebi: 1914–1942 yılları arasında Türkiye’de “asri” mobilya -111. *Tombak*, 23, 3-10.

- MEB. (1947), T.C. Milli eğitim bakanlığı tebliğler dergisi, erkek teknik öğretmen okulu yönetmeliği, Cilt 9, Sayı 433.
- MEB. (1962), VII. Milli eğitim şurasının incelemesine sunulan başlıca konular. Ankara, Milli Eğitim Basımevi.
- Neuman, W. L. (2009), Toplumsal araştırma yöntemleri: nitel ve nicel yaklaşımlar *1. cilt. Yayınodası.*
- Resmi Gazete (1982), 41 Sayılı kanun hükmünde kararname.
- Resmi Gazete (2009), 15546 Sayılı kararname.
- Sıdal, C. (1970), Endüstriyel meslek öğretmenlerin yetiştirilmesi, Ankara, Mesleki ve Teknik Öğretim Kitapları, No: 122.
- Şimşek, H. (2009), Methodical problem in the researches of educational history, *Journal of Faculty of Educational Sciences*, 42 (1), 33-51.
- Şumnu, U. (2014). Türkiye’de iç mimarlık ve iç mimarlar (Nurten Unansal röportajı). Ankara: TMMOB İçmimarlar.
- URL-1: Yüksek öğretim kurumu ulusal tez merkezi, Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>. Erişim Tarihi: 18.06.2019.
- URL-2: İslam ansiklopedisi, Sanayi-i-nefise-mektebi, Erişim Adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/sanayi-i-nefise-mektebi>, (20.06.2019).
- Yıldırım, A., Şimşek, H., (1999), *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara.
- YÖKTEZ. (2020), Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı. Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (07.03. 2020).